Ministerstvo
školství, mládeže
a tělovýchovy

Sekce vzdělávání a mládeže
21 - Odbor předškolního a základního vzdělávání

Metodické doporučení k hodnocení v 1. a 2. ročníku ZŠ

v souvislosti se změnami účinnými od 1. 9. 2027 a 1. 9. 2028

Upraveno

Praha, červenec 2026

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
Karmelitská 529/5, 118 12 Praha 1
T: +420 234 811 111

msmt.gov.cz

Úvod ... **3**
Východiska ... **3**
1.1 Důvody pro změnu hodnocení ... 3
1.2 Ukotvení v legislativě ... 4
1.3 Formy slovního hodnocení ... 5
1.4 Celkové hodnocení na vysvědčení ... 7
Změna hodnocení krok za krokem ... **7**
2.1 Formativní přístup ... 7
2.2 Bezpečné prostředí pro všechny ... 8
2.3 Vzdělávací cíle ... 10
2.4 Jak získávat podklady (důkazy o učení) ... 11
2.5 Průběžné hodnocení žáků ... 12
2.6 Postup zavádění změny z pohledu učitele (funkční postupy) ... 14
2.7 Jak komunikovat se zákonnými zástupci ... 16
2.8 Postup zavádění z pohledu pedagogického sboru ... 17
2.9 Postup zavádění z pohledu vedení školy ... 18
2.10 Využití generativní umělé inteligence k podpoře formativního přístupu ... 23
Ukázky vysvědčení ... **25**
Slovníček vybraných pojmů ... **29**

Autorský tým (v abecedním pořadí)**:**

PaedDr. Michal Černý, PhDr. Hana Havlínová, Ph.D., Mgr. Martina Hezká, Ing. Zdeňka Juklová, PhDr. Jana Poche Kargerová, Ph.D., PhDr. Mgr. Petr Kopečný, Ph.D., Eva Nečasová, PhDr. Barbora Petrů Puhrová, Ph.D., Mgr. Jovanka Rybová, Mgr. Kateřina Savara Roušavá, Mgr. Radka Sobolová, PaedDr. Jan Tupý, PhDr. Petra Vallin, Ph.D., Mgr. Milena Vlčková, Mgr. Helena Zitková, Ph.D.

Texty jednotlivých autorů byly pro účely tohoto metodického doporučení kráceny.

Kvůli zachování co největší stručnosti a přehlednosti je v textu běžně používáno generické maskulinum; označení v mužském rodě (např. žák, učitel) jsou míněna jako rodově neutrální a vztahují se na všechny osoby bez ohledu na pohlaví či genderovou identitu.

Úvod

Na základě legislativně ukotvených změn nebude možné od 1. 9. 2027 v prvním ročníku a od 1. 9. 2028 ve druhém ročníku základní školy žáky na vysvědčení známkovat. K podpoře těchto změn byla ustanovena pracovní skupina, zahrnující vedle zaměstnanců MŠMT a NPI ČR také odborníky z vysokých škol a učitele z praxe. Pro potřebu rychlé orientace v problematice a jako základní průvodce procesem změny bylo touto pracovní skupinou zpracováno **toto metodické doporučení**.

Zájemcům o hlubší vhled do dané problematiky a inspiraci konkrétními příklady dobré praxe doporučujeme seznámit se s **rozsáhlejší metodickou příručkou**, která bude publikována v průběhu roku 2026.

Tento metodický text zahrnuje:

I **informativní části** (podbarveno modře) – v těchto pasážích MŠMT informuje o některých zásadních skutečnostech.

D **Doporučující části** (podbarveno zeleně) – v těchto pasážích MŠMT doporučuje.

§ **Závazné části** (podbarveno žlutě) – v těchto pasážích MŠMT poskytuje informace o souvisejících závazných pravidlech vycházejících z platných právních předpisů, které v dané souvislosti považuje MŠMT za stěžejní.

Východiska

1.1 Důvody pro změnu hodnocení

I Chceme, aby žáci nevnímali školu pouze jako povinnost, ale především jako bezpečné, přátelské a podnětné prostředí, které je podporuje v objevování světa, odpovídá na jejich otázky, pomáhá jim zvládat různé situace a rozvíjí jejich osobnost.

Výzkumy dlouhodobě ukazují, že **první dva roky školní docházky jsou klíčové** pro budování vztahu ke vzdělávání[1]. Pokud se podaří tento vztah nastavit pozitivně, prospívá to žákům i učitelům – motivovaní žáci se učí snadněji a výuka je pro učitele efektivnější a příjemnější.

Tradiční známkování však tento proces často komplikuje. Zaměřuje pozornost na výkon a odměny místo na samotné učení, radost z pokroku a chuť zkoušet nové věci.

Kromě toho existují **další důvody, proč v 1. a 2. ročníku upustit od známek**:

Plynulý přechod z předškolního do základního vzdělávání. Začátek školní docházky by měl být pro žáka co nejpřirozenější a co nejméně stresující. Pokud prostředí základní školy navazuje svým přístupem na to, které zná z mateřské školy, má mnohem větší šanci rozvíjet se s jistotou a bez obav. Známky v tomto období mohou být zbytečně rušivým prvkem, který přechod komplikuje.

[1] Např. Factors influencing primary school pupils' educational outcomes, Department for Education, Velká Británie, 2024

Snížení nadměrného důrazu na vnější motivaci. Známky mohou působit jako rychlá odměna, ale zároveň odvádějí pozornost od toho, co je ve vzdělávání skutečně důležité — od vnitřního zájmu o učení. Žákům pak jde často více o „jedničku“ než o jejich vlastní pokrok. Nadaní žáci mohou kvůli snadno získaným jedničkám ztratit chuť se rozvíjet, naopak žáci, kteří na vysoké známky nedosáhnou, mohou rychle ztratit sebevědomí i motivaci. To se velmi výrazně projeví například na 2. stupni ZŠ, kdy absence vnitřní motivace bývá obzvlášť problematická.

Snížení přehnaného tlaku na výkon. V 1. a 2. ročníku si žáci osvojují klíčové znalosti, dovednosti a postoje. Psychologické výzkumy ukazují, že učení je v tomto věku nejefektivnější tehdy, když žáci nejsou vystaveni nadměrnému stresu. Přirozená touha objevovat nové věci je u mladších žáků obvykle dostatečná — a bez stresu je i menší riziko, že si vytvoří negativní vztah ke škole.

Kvalitnější a přesnější zpětná vazba. Slovní hodnocení dokáže o učení žáka říct mnohem víc než známka. I když se někdy objevuje obava, že slovní hodnocení je pro žáky i zákonné zástupce hůře srozumitelné, praxe ukazuje, že **pokud je zpracováno skutečně kvalitně, žáci i zákonní zástupci mu velmi dobře rozumějí**. Proto je klíčové podporovat učitele v rozvoji dovedností potřebných pro tvorbu kvalitního slovního hodnocení.

Podpora formativního přístupu. Formativní přístup se se známkami přímo nevylučuje, ale **teprve jeho propojení se slovním hodnocením umožňuje žákům plně rozvíjet jejich potenciál**. Žáci díky tomu lépe chápou svůj pokrok, ve větší míře přebírají odpovědnost za vlastní učení a jejich dovednosti se rozvíjejí stabilněji a dlouhodoběji.

1.2 Ukotvení v legislativě

§ Forma a obsah hodnocení v základním vzdělávání jsou legislativně ukotveny zejména ve dvou předpisech, a to **v zákoně č. 561/2004 Sb.**, o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „školský zákon“), a **ve vyhlášce č. 48/2005 Sb.**, o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „vyhláška č. 48/2005 Sb.“). V oblasti vzdělávání a hodnocení žáků se speciálními vzdělávacími potřebami je dále zásadním předpisem **vyhláška č. 27/2016 Sb.**, o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, ve znění pozdějších předpisů (dále jen vyhláška č. 27/2016 Sb.). Pravidla pro hodnocení v dané škole **musí být součástí školního řádu**[2], který schvaluje školská rada, v níž je vždy kromě pedagogických pracovníků zastoupen také zřizovatel a zákonní zástupci žáků. Tím je zajištěno, že se i zřizovatel a zákonní zástupci mohou významným způsobem podílet na podobě hodnocení v dané škole.

Školy mohou volit mezi klasifikací, slovním hodnocením a kombinací obou způsobů. Od školního roku 2027/28 však již nebude možné žáky v 1. ročníku základní školy hodnotit na vysvědčení známkou, bude dovoleno pouze slovní hodnocení včetně kriteriálního. Od školního roku 2028/29 bude totéž platit také pro 2. ročník základní školy.[3]

[2] § 14, odst. 2 vyhlášky č. 48/2005 Sb.

[3] § 51 zákona č. 561/2004 Sb. a přechodné ustanovení obsažené v čl. II bodu 3 zákona č. 239/2025 Sb.

Graficky lze změnu hodnocení v 1. a 2. ročníku názorně vyjádřit takto:

Hodnocení výsledků vzdělávání žáků vychází z posouzení míry dosažení očekávaných výstupů, nově očekávaných výsledků učení (OV/OVU) pro jednotlivé předměty školního vzdělávacího programu. Hodnocení je pedagogicky zdůvodněné, odborně správné a doložitelné a respektuje individuální vzdělávací potřeby žáků a doporučení školského poradenského zařízení[4].

Při použití slovního hodnocení na vysvědčení se výsledky vzdělávání žáka v jednotlivých povinných a nepovinných předmětech stanovených školním vzdělávacím programem (ŠVP) hodnotí tak, aby byla zřejmá úroveň vzdělání žáka, které dosáhl zejména ve vztahu k OV/OVU jednotlivých předmětů ŠVP, ke svým vzdělávacím a osobnostním předpokladům a věku. Slovní hodnocení zahrnuje posouzení výsledků vzdělávání žáka v jejich vývoji, ohodnocení přístupu žáka ke vzdělávání i v souvislostech, které ovlivňují jeho výkon, a naznačení dalšího rozvoje žáka; obsahuje také zdůvodnění a doporučení, jak předcházet případným neúspěchům žáka a jak je překonávat. Výsledky vzdělávání žáka na konci prvního pololetí lze hodnotit souhrnně za všechny předměty. Slovní hodnocení lze použít i pro hodnocení chování žáka[5].

Za slovní hodnocení se považuje i hodnocení kriteriální, kdy je žák z chování a z jednotlivých vyučovacích předmětů hodnocen na základě posouzení míry naplnění předem stanovených kritérií. Konkrétní kritéria i vyjádření míry jejich naplnění stanoví ředitel školy v pravidlech hodnocení.[6] Tato kritéria mohou být v odůvodněných případech přiměřeně upravena s ohledem na speciální vzdělávací potřeby žáka.[7]

I v případě slovního hodnocení se celkové hodnocení žáka na vysvědčení vyjadřuje stupni prospěl(a) s vyznamenáním, prospěl(a), neprospěl(a) nebo nehodnocen(a) v souladu s § 16 vyhlášky č. 48/2005 Sb., přičemž u žáků se speciálními vzdělávacími potřebami se toto celkové hodnocení vztahuje k naplnění cílů vzdělávání při zohlednění poskytovaných podpůrných opatření.

1.3 Formy slovního hodnocení

1.3.1 Hodnocení na vysvědčení

Slovní hodnocení (vlastní, širší) může mít na vysvědčení formu souvislého textu (často dopisu) nebo může být rozděleno do odstavců po jednotlivých předmětech.

[4] § 14, odst. 1 vyhlášky č. 48/2005 Sb.

[5] § 15, odst. 2 vyhlášky č. 48/2005 Sb.

[6] § 15, odst. 3 vyhlášky č. 48/2005 Sb.

[7] § 2 a § 3 vyhlášky č. 27/2016 Sb.,

Kriteriální hodnocení jako specifický typ slovního hodnocení má na vysvědčení obvykle podobu tabulek, kde jsou v levém sloupci uvedena jednotlivá kritéria a v pravém je vyznačena míra jejich naplňování ze strany žáka. K formulaci kritérií lze dojít několika cestami, které významně souvisí s průběhem a podobou vzdělávacího procesu v dané škole. Nejčastější formy jsou:

- Obecná kritéria daná předem pro celou školu nebo i více škol (např. v projektu vysvědčení JINAK[8]). Učitel se na jejich tvorbě obvykle nepodílí, pouze zaznamenává míru jejich naplnění.
- Kritéria stanovená pro daný předmět a ročník, většinou je vytváří učitel nebo tým učitelů školy na základě OV/OVU ŠVP, schvaluje je vždy ředitel školy.[9]

D Míru naplňování kritérií či přímo OV/OVU je možno vyjádřit buď slovně (např. “zatím ne – spíše ne – spíše ano – ano” nebo “ještě neosvojeno – částečně osvojeno – téměř osvojeno – úplně osvojeno”), nebo graficky (šipkou, počtem hvězdiček nebo jiných symbolů atd.). Při stanovení škály je žádoucí se vyvarovat podoby se stupnicí známek. Pokud např. vyjadřujeme míru dosažení počtem symbolů, nemělo by jich být pět. Stejně tak by použité výrazy neměly být zaměnitelné se slovním vyjádřením klasifikace.

V praxi je zcela přirozené **vlastní slovní hodnocení a kriteriální hodnocení kombinovat**, a to i na vysvědčení.[10]

1.3.2 Průběžné hodnocení

D Průběžné hodnocení slouží jak ke **sběru podkladů** pro hodnocení na vysvědčení, tak poskytuje žákům a zákonným zástupcům **průběžnou zpětnou vazbu**. Zároveň může sloužit jako **motivační a aktivizační faktor**, zejména, zapojíme-li i sebehodnocení a vrstevnické hodnocení žáků.

Podoba průběžného hodnocení může být velmi rozmanitá, nemusí kopírovat formu hodnocení na vysvědčení., Je vhodné se vyvarovat čehokoli, co by připomínalo klasifikaci (např. škála razítek).

Často bývají kombinovány jednoduché rychlé techniky průběžného hodnocení s nějakou formou pravidelných sdělení (např. týdenní či měsíční zprávy) a hodnocením významnějších vlastních počinů žáků (ústní či písemné ověřování znalostí, referáty, projekty, umělecká vyjádření, dlouhodobé úkoly…). Slovní hodnocení se v principu nevylučuje např. s tím, aby ověřování znalostí bylo bodováno. V takovém případě je nicméně doporučeno bodové hodnocení doplnit o slovní hodnocení.

[8] https://vysvedcenijinak.ped.muni.cz/

[9] § 15, odst. 3 vyhlášky č. 48/2005 Sb: „Konkrétní kritéria i vyjádření míry jejich naplnění stanoví ředitel školy v pravidlech hodnocení“

[10] Vyhláška č. 3/2015 Sb., příloha č. 1a, formulář 1a.3

1.4 Celkové hodnocení na vysvědčení

§ I pro slovní hodnocení platí, že se celkový prospěch žáka hodnotí stupni prospěl(a) s vyznamenáním, prospěl(a), neprospěl(a) a nehodnocen(a)[11]. Stupněm neprospěl(a) je žák hodnocen tehdy, je-li v některém z povinných předmětů stanovených školním vzdělávacím programem hodnocen na vysvědčení stupněm prospěchu 5 - nedostatečný nebo odpovídajícím slovním hodnocením nebo není-li z něho hodnocen na konci druhého pololetí[12]. Pravidla pro stupeň hodnocení prospěl(a) s vyznamenáním musí být uvedena ve školním řádu[13].

D Možná formulace ve školním řádu pro stupeň hodnocení prospěl(a) s vyznamenáním: Žák(yně) hodnocený/hodnocená slovně prospěl(a) s vyznamenáním, jestliže v daném období většinou pracoval(a) aktivně, samostatně a s vysokou mírou jistoty.

Ve školním řádu je možné a vhodné specifikovat i stupeň hodnocení celkového prospěchu neprospěl, například: Žák(yně) hodnocený/hodnocená slovně neprospěl(a), pokud si v daném období v některém z povinných vyučovacích předmětů neosvojil(a) očekávané výsledky učení (očekávané výstupy) v rozsahu nezbytném pro úspěšné pokračování ve vzdělávání.

Nedoporučuje se pro specifikaci určitého stupně celkového prospěchu ve školním řádu používat formulace obsahující odkaz na klasifikaci (např. „žákův výkon odpovídá známce 1 nebo 2“). Taková formulace **vede k nežádoucímu přepočítávání slovního hodnocení na známky** a odporuje smyslu zavedení slovního hodnocení.

Změna hodnocení krok za krokem

2.1 Formativní přístup

I Formativní přístup, jehož podpora vychází ze Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+ a mimo jiné je vymezen i v revidovaném Rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání (RVP ZV) v kapitole Pojetí hodnocení žáků, představuje komplexní způsob práce se žákovým učením, v němž je hodnocení – tedy poskytování zpětné vazby – pouze jednou, byť klíčovou, součástí. Právě proto se dnes dává přednost pojmu formativní přístup před označením formativní hodnocení, které může zužovat pozornost pouze na samotný akt hodnocení. Slovní hodnocení samo o sobě ještě nemusí být formativní, avšak v takovém případě nevyužíváme potenciál, který tato forma poskytování informací o učení nabízí. Pokud tedy hodnotíme slovně bez toho, abychom pracovali formativně, nejde o formativní přístup jako celek.

V rámci formativního přístupu žák dostává informaci o aktuálním stavu svých vědomostí a dovedností v procesu učení a postupně přebírá spoluodpovědnost za své učení, za plánování, sledování a hodnocení vlastního pokroku. Zná cíle svého vzdělávání a v rámci zpětné vazby se dozvídá, jak má postupovat na cestě k jejich dosažení.

Důležitou roli hraje rovněž sebehodnocení a vrstevnické hodnocení.

[11] § 16, odst. 3 vyhlášky č. 48/2005 Sb.
[12] § 16, odst. 4, písm. c) vyhlášky č. 48/2005 Sb.
[13] § 16, odst. 4, písm. a) a § 14, odst. 2 vyhlášky č. 48/2005 Sb.

Učitel, který využívá formativní přístup, si více ujasňuje, co chce žáky naučit, plánuje cíle výuky, promýšlí, jaké důkazy o učení bude sledovat, poskytuje žákům konstruktivní popisnou zpětnou vazbu.

Při formativním přístupu:

- se učí nejen žák, ale i učitel, který vnímá výuku jako dialog se žáky a získává od žáků zpětnou vazbu na svou výuku,
- učitel využívá hodnocení především k tomu, aby formoval žákovo učení; hodnocení probíhá průběžně s cílem zvýšit efektivitu učení,
- má učitel přiměřeně vysoká očekávání, co který žák zvládne; sbírá od žáků průběžně zpětnou vazbu, podle ní uzpůsobuje náročnost dílčích cílů výuky, a tím podporuje motivaci žáků k učení,
- jsou cíle výuky součástí komunikace učitele a žáků; jsou formulovány jazykem žáka a učitel i žák si vyjasňují, zda cílům rozumí stejně,
- má žák dostatek informací o tom, jak vypadá kvalitně zvládnutá práce; je zvyklý se doptávat, když tyto informace nemá; učitel i žák společně opírají hodnocení o tato předem stanovená kritéria kvality,
- ve škole panuje prostředí, ve kterém je žádoucí a běžné, že učitelé a žáci společně přemýšlejí o smysluplnosti výuky a učení,
- je důležitá role zákonného zástupce. Zákonný zástupce rozumí vizi, směřování a hodnotám školy; toto porozumění je cíleně podporováno.

Výhody formativního přístupu:

- podporuje spravedlivý přístup ke vzdělání, každému žákovi poskytuje šanci, aby v rámci svých aktuálních možností dosáhl maximálního rozvoje,
- zlepšuje se třídní klima, žáci jsou vnitřně motivovaní,
- poskytuje prostor pro rozvoj klíčových kompetencí a základních gramotností,
- přispívá ke zlepšení výkonů žáků a celkově ke kvalitě vzdělávání; podporuje u žáků růstové myšlení,
- dochází k rozvoji metakognitivních dovedností žáků,
- u učitele se zlepšuje dovednost plánování a reflektování vlastní výuky.

2.2 Bezpečné prostředí pro všechny

D Bezpečné prostředí je základ, bez kterého nemůže probíhat kvalitní učení. Pokud se žáci necítí bezpečně – fyzicky, psychicky ani sociálně – jejich mozek přepíná do „režimu přežití“. Pouze v prostředí, kde se žák nebojí dělat chyby, může skutečně objevovat, zkoušet a učit se. Ve věkově i vývojově různorodých třídách jednotlivých ročníků 1. stupně podporuje formativní přístup včetně závěrečného slovního hodnocení bezpečí tím, že umožňuje vnímat každého žáka individuálně a bez srovnávání. Odpoutání od známek dává prostor popisovat konkrétní pokrok a podporovat vnitřní motivaci. U žáků se speciálními vzdělávacími potřebami eliminuje slovní hodnocení riziko stigmatizace vyplývající ze srovnávacího hodnocení.

Přechod od známek ke slovnímu hodnocení je zásadní změna, která se týká nejen žáků, ale i učitelů a zákonných zástupců žáků. Tato proměna se nutně dotýká i způsobu výuky a celkové kultury školy. Pokud má být škola skutečně bezpečným prostředím pro všechny zúčastněné, musí proměnou projít i její kultura, komunikace a každodenní praxe.

Formativní hodnocení a popisná zpětná vazba dávají žákům důvěru ve vlastní učení a pocit bezpečí. Pomáhají jim chápat, co se učí a proč, co už zvládli a co zkusí dál. Formativní přístup a slovní hodnocení vytváří prostor pro růst bez tlaku na výkon a bez srovnávání, a tím rozvíjí schopnosti a vztah k učení.

K pocitu bezpečí potřebují zákonní zástupci změně porozumět, důvěřovat jí a cítit se jako partneři školy. Klíčem je otevřená, nenásilná a pravidelná komunikace, přístupnost informací a prostor pro sdílení otázek či obav. Důvěra zákonných zástupců je důležitá nejen pro žáka, ale i pro stabilitu celého systému.

Bezpečné prostředí pro svou práci potřebují také učitelé. Při zavádění formativního přístupu je pro učitele důležité mít prostor pro získání jistoty v nové roli a potřebná je i vzájemná podpora. Podmínkou bezpečného prostředí pro učitele je možnost učit se, chybovat a mít oporu v týmu i vedení školy.

Základní **principy bezpečného prostředí** jsou:

1. **Respekt jako výchozí nastavení**
   Respekt znamená přijímat druhé takové, jací jsou – bez podmínek. Učitel, který jedná s respektem, nevychovává žáky „k obrazu svému“ ani se je nesnaží ovládat. Vnímá žáky i jejich zákonné zástupce jako rovnocenné partnery a jeho přístup je zpravidla empatický a partnerský, nikoli mocenský.

2. **Předvídatelnost**
   Srozumitelné a předvídatelné prostředí přináší pocit jistoty. Nejasné informace a změny bez vysvětlení vyvolávají nejistotu, stres a frustraci. Předvídatelnost znamená, že všichni vědí, co se bude dít a co je cílem činností ve škole. Napomáhá tomu transparentní, srozumitelná a otevřená komunikace.

3. **Komunikace, která neubližuje**
   Bezpečné prostředí zajistíte používáním nenásilné a nezraňující komunikace, tedy transparentním sdělováním informací popisným jazykem bez vztahových agresí jako je manipulace, ponižování, srovnávání, vyhrožování a zastrašování, zesměšňování, ironie nebo sarkasmus.

   I v bezpečném prostředí přirozeně dochází k různým konfrontacím a konfliktům. Nenásilná komunikace však pomáhá s jejich řešením beze strachu a bez zraňování druhých. Učitel ukazuje, že i obtížné situace lze zvládat s respektem a neohrožujícím způsobem.

4. **Možnost volby**
   Možnost volby žákům pomáhá lépe se orientovat ve vlastním učení. Je žádoucí nabízet jim ve vhodných situacích příležitost rozhodovat například o tom, kde nebo s kým chtějí pracovat, jakým způsobem si povedou poznámky (u starších žáků) či jaký postup zvolí k dosažení úkolu. Tím se přirozeně posiluje samostatnost a zodpovědnost za vlastní učení.

5. **Učitel jako stabilní opora žáků**
   Učitel, který jedná klidně, předvídatelně a s nadhledem, představuje důležitý prvek bezpečného prostředí ve škole. V náročných situacích je dobré se nejprve zastavit, dát si čas

na rozpoznání a pojmenování svých emocí a teprve potom vědomě reagovat. Tento způsob práce s emocemi chrání samotného učitele, zároveň posiluje důvěru, respekt a pocit bezpečí všech.

Aby mohl učitel plnit svou roli člověka, který je stabilní oporou žáků, je potřeba myslet na vlastní duševní hygienu a předcházet syndromu vyhoření. K důležitým krokům patří pravidelný odpočinek, prostor pro sebereflexi, vzájemná podpora a sdílení mezi kolegy a v případě potřeby i včasné vyhledání odborné pomoci.

2.3 Vzdělávací cíle

D Formulování vzdělávacích cílů je velmi důležitou a zároveň velmi obtížnou disciplínou v učitelské profesi. Udávají směr, ukazují, co bude výsledkem vzdělávání, pomáhají učiteli v plánování konkrétních učebních aktivit. Zjednodušeně řečeno vzdělávací cíle jsou slovní popisy toho, co se žák má naučit, jaké znalosti, dovednosti a postoje bude mít, k jakým hodnotám směřuje. Cíle tedy formulujeme v rovinách kognitivní (týká se poznávání), afektivní (týká se citů), sociální (týká se vztahů) i psychomotorické (týká se pohybu, myšlení a emocí).

Cíle můžeme seřadit hierarchicky od nejobecnějších (RVP ZV) až po velmi konkrétní, se kterými učitel přichází do každodenní výuky.

Dobře formulované cíle (OV/OVU v ŠVP) jsou vhodným základem pro stanovení kritérií, jejichž úroveň naplnění bude učitel vyhodnocovat nejen v průběhu vzdělávacího procesu, ale může je využít jako součást hodnocení na vysvědčení.

Cíle neformulujeme z pohledu učitele, ale vždy z pohledu žáka, tedy co se žák naučí, co vytvoří, co si vyzkouší, co zažije. Volíme tzv. **aktivní slovesa**, která vypovídají o zvolené náročnosti a o způsobu ověření. Slovesa by měla být formulována **v dokonavém vidu**, např. „Žák **navrhne** jednotlivé kroky při řešení slovní úlohy“ (nikoliv navrhuje), „Žák **složí** tvar z papíru podle obrázkové předlohy“ (nikoliv skládá), „Žák **pomůže** druhému při překonávání překážky" (nikoliv pomáhá).

Cíle by neměly být ani příliš náročné ani příliš snadné, protože adekvátní náročnost je podstatná pro průběh žákova učení. Pro žáka musí být srozumitelné, má s nimi být seznámen, protože pak je může samostatně používat ke sledování vlastního pokroku a k sebehodnocení. To neznamená, že musíme na začátku každé hodiny sdělit žákům cíl, vždy záleží na konkrétních okolnostech. Pokud například chceme podporovat objevování a vlastní bádání žáků, bylo by kontraproduktivní jim prozradit, co je na konci plánované cesty.

Pro formulování cílů je výhodné používat známou metodiku SMART, tedy cíl musí být konkrétní, hodnotitelný, dosažitelný, relevantní a časově vymezený.

Každý cíl má odpovědět na tři otázky:

1.	**Kdo?**	Žák	Žák
2.	**Co udělá?**	postaví stavbu	se zapojí do rozhovoru
3.	**Na čem? Jak?**	podle vzoru	ve dvojici

Zároveň si musíme položit otázky: Jak naplnění cíle poznáme? Jak to bude vypadat, až žák cíle dosáhne? (Co uslyšíme? Co uvidíme?)

Při gradaci vzdělávacích cílů nebo modifikaci kritérií jejich naplnění se můžeme opřít o Bloomovu taxonomii vzdělávacích cílů a didaktiku primárního vzdělávání. Při stanovování cílů postupujeme od jednoduššího ke složitějšímu. I pro žáky v 1. a 2. ročníku formulujeme cíle na nejvyšších kognitivních úrovních, samozřejmě s ohledem na jejich vývojové možnosti.

V praxi není reálné a často ani žádoucí stanovovat jednotlivým žákům různé individuální cíle. Stanovení méně náročných cílů žákům vnímaným jako „slabší" může být v důsledku jednou z příčin dosahování horších výsledků. Doporučujeme nastavit **společné cíle pro všechny**, ale konkrétním žákům v případě potřeby stanovit různá kritéria jejich dosažení a odlišnou míru podpory. Z uvedeného vyplývá, že učitel musí znát svoje žáky, jejich aktuální úroveň, potřeby i zájmy. K tomu mu slouží pedagogické diagnostikování.

2.4 Jak získávat podklady (důkazy o učení)

D Učitel k posuzování naplnění stanovených cílů potřebuje sledovat, shromažďovat důkazy o učení žáků. Dobře formulovaný cíl jasně ukazuje, jaké důkazy o učení má učitel i žák získávat. Sledování naplnění cíle slouží k posouzení dosažené úrovně žáka a jako podklad pro plánování výuky a stanovování dalších cílů. Učitel získává důkazy o učení pozorováním, zařazuje společnou reflexi v hodinách či po ukončení tématu, projektu či aktivity a žákům pokládá reflektivní otázky, které jsou také cennou zpětnou vazbou o učení žáka. Podporuje tak vlastní sebereflexi žáka, která se promítá do jeho sebehodnocení. Dále lze využít žákovské produkty, rozhovory se žáky, sebehodnocení žáků v různých podobách. Důkazy o učení žáka jsou podkladem pro předávání kvalitních a relevantních informací jejich zákonným zástupcům.

Pro posuzování důkazů o učení učitel **vymezuje výkon žáka směrem k daným kritériím**. Kritéria jsou jasné a konkrétní popisy očekávané kvality. Je třeba je vymezit v závislosti na cíli před zahájením jeho naplňování. V průběhu hodnocení kritéria neměníme ani nedoplňujeme.

Kritéria mohou sloužit nejen učiteli, **jsou také vhodnou oporou pro žáky při sebehodnocení**. V tomto případě musí být vhodně formulována jazykem srozumitelným pro žáky.

Vhodným prostředkem pro sledování pokroku jednotlivých žáků je žákovské portfolio, které je souborem prací žáka (písemných, výtvarných, fotodokumentačních) sebraných za určité období vzdělávání. Do portfolia se zařazují také komentáře žáka, učitele, zákonných zástupců žáků i spolužáků. Žáky vedeme k výběru prací vybranými otázkami, např.: „Proč sis vybral do portfolia tuto práci? Co ses naučil?" Při zakládání materiálů do portfolia[14] je důležité označit každý vložený materiál datem pořízení, aby bylo možné sledovat pokrok žáka v čase.

Při sbírání a vyhodnocování důkazů o učení je výhodné **jednotlivé způsoby vzájemně kombinovat.** Jen tak je možné získat ucelený pohled na pokroky a výsledky učení žáka ve všech oblastech vzdělávání.

[14] Není nezbytné zakládat a archivovat úplně vše, co žák vytvoří. O zařazení žákovských produktů do portfolia by měl učitel rozhodovat především na základě jejich relevance k očekávaným výsledkům učení a jejich schopnosti poskytovat věrohodné důkazy o žákově pokroku.

2.5 Průběžné hodnocení žáků

I Proč je důležité hodnotit žáky průběžně?

Průběžné formativní hodnocení je proces, který podporuje učení žáků tím, že poskytuje okamžitou a konkrétní zpětnou vazbu. Netýká se jen známkování, ale i dalších nástrojů, které pomáhají žákům i učitelům sledovat pokrok, rozpoznat jejich silné a slabé stránky a plánovat další kroky v učení. Klíčové principy jsou: objektivnost a aktuálnost, konkrétnost, zaměření na proces učení, aktivní zapojení žáka a bezpečné prostředí pro chybu. Navazuje na přirozenou dětskou zvídavost a motivaci k učení z předškolního vzdělávání a rozvíjí ji v 1. a 2. ročníku ZŠ. Jde často o velmi jednoduché a časově nenáročné techniky.

D Jak formativní zpětnou vazbu zavádět?

- Začněte s jednoduchými technikami, které si žáci rychle osvojí (např. barevné kartičky, prsty, sebehodnotící lístek).
- Kombinujte rychlé aktivity během hodiny s těmi, které vyžadují více času (minikonference, tabulka pokroku).
- Pravidelně zařazujte reflexi a zpětnou vazbu, používejte popisný jazyk.
- Postupně přidávejte další techniky a zapojujte žáky do tvorby kritérií úspěchu.

Příklady praktických aktivit pro formativní hodnocení (1. stupeň ZŠ)

1. Barevné kartičky – rychlá zpětná vazba

- Cíl: Okamžitě zjistit úroveň porozumění učiva.
- Jak na to: Každý žák má tři kartičky (např. zelená = rozumím, žlutá = nejsem si jistý, červená = nerozumím). V průběhu vysvětlování nebo po úkolu učitel řekne: „Zvedněte kartičku, jak rozumíte.“
- Formativní přínos: Učitel okamžitě vidí, kde má zpomalit nebo učivo zopakovat.
- Varianta: Místo barev mohou žáci kreslit smajlíky.

2. Dvojice – kamarád hodnotitel

- Cíl: Rozvoj sebehodnocení a schopnosti poskytovat zpětnou vazbu.
- Jak na to: Žáci pracují ve dvojicích, dokončí úkol (např. popis obrázku) a partner mu dá 1–2 konkrétní pochvaly a 1 návrh na zlepšení.
- Pravidla: Zpětná vazba musí být pozitivní a konkrétní („Líbí se mi, že jsi použil tři barvy“ vs. „Je to hezké“).
- Formativní přínos: Učí žáky pozorovat práci ostatních a reflektovat svou.

3. „Dnes se mi povedlo…“ – sebehodnotící lístek

- Cíl: Učit žáky reflektovat vlastní pokrok.
- Jak na to: Na konci hodiny každý žák vyplní krátký lístek, případně slovně okomentuje:
  - Dnes se mi povedlo…

- Příště se chci zlepšit v…
- Mám otázku k…

- Formativní přínos: Učitel získá přehled o tom, co žáci vnímají jako své úspěchy i slabiny.

4. Ukázka – kritéria úspěchu

- Cíl: Ujasnit žákům, co znamená „dobře splněný úkol“.
- Jak na to: Před začátkem práce učitel ukáže vzorové řešení a společně se žáky vytvoří seznam kritérií (např. „obrázek je vybarvený po celé ploše, text má 3 věty“).
- Formativní přínos: Žáci vědí, jak vypadá úspěch a mohou se podle toho sami kontrolovat.

5. Stupnice prstů

- Cíl: Rychlá, nenáročná kontrola porozumění.
- Jak na to: Po vysvětlení látky učitel řekne: „Ukažte na prstech 1–5, jak tomu rozumíte.“ (1 = vůbec, 5 = úplně).
- Formativní přínos: Dá se použít kdykoliv během hodiny pro úpravu tempa.

6. Hodnoticí obrázková škála

- Cíl: Vhodné pro mladší žáky, kteří ještě neumí dobře psát.
- Jak na to: Žákům dáme sadu obrázků (např. želva = potřebuji zpomalit, auto = jdu dobře, raketa = chci více výzev). Po úkolu si žáci zvolí obrázek, který nejlépe vystihuje jejich pocit z práce.
- Formativní přínos: Nenásilná forma sebereflexe pro nejmladší.

7. Výstupní lístek

- Cíl: Získat přehled o pochopení učiva.
- Jak na to: Na konci hodiny každý napíše na malý lístek odpověď na 1–2 otázky (např. „Napiš jedno nové slovo, které ses dnes naučil/a“).
- Formativní přínos: Učitel získá konkrétní důkaz o porozumění.

8. „Tři hvězdy a jedno přání“

- Cíl: Rozvoj pozitivní a konstruktivní zpětné vazby.
- Jak na to: Žák ohodnotí práci spolužáka: napíše nebo slovně popíše 3 věci, co se mu líbí, a 1 tip na zlepšení.
- Formativní přínos: Strukturovaná, přátelská forma vrstevnické zpětné vazby.

9. Sebehodnotící tabulka

- Cíl: Dlouhodobé sledování pokroku.
- Jak na to: Žáci mají jednoduchou tabulku (týdenní/měsíční) s kritérii: „Rozumím učivu“, „Splnil jsem úkol“, „Požádal jsem o pomoc, když jsem potřeboval“ – označují smajlíkem nebo barvou.

- Formativní přínos: Podporuje uvědomování si vlastního procesu učení.

10. Minikonference žák – učitel

- Cíl: Individuální, osobní zpětná vazba.
- Jak na to: Krátký (dvou až tříminutový) rozhovor se žákem o jeho práci – co se mu povedlo, co by chtělo zlepšit, co mu pomáhá.
- Formativní přínos: Podpora vztahu učitel – žák, cílená podpora.

Učitel zajišťuje dostatek podnětů pro průběžné hodnocení – poskytuje zpětnou vazbu žákům, zavádí jednoduché techniky sebehodnocení žáků a eviduje pokroky žáka. Klade si otázky: Je realizované průběžné hodnocení skutečným odrazem žákova pokroku, snahy a dosaženého výsledku? Je objektivní? Je efektivní? Atd.

Neoddělitelnou součástí formativního přístupu k hodnocení je přirozené využívání **sebehodnocení** a **vrstevnického hodnocení**.

Tipy pro zavádění efektivního sebehodnocení žáků:

- Začínejte pozitivně – vždy nechte žáka nejdřív pojmenovat, co se mu povedlo.
- Buďte konkrétní – místo „bylo to dobré“ spíš „použil jsi pěkně popisné věty“.
- Postupně rozvíjejte – od smajlíků k checklistům a deníčkům.
- Sdílejte se spolužáky – žáci mohou sebehodnocení krátce prezentovat, učí se tím komunikaci a respektu.
- Oceňujte snahu o upřímnost, nikoliv jen „pozitivní“ odpovědi.
- Nesbírejte reflexe od žáků jen „do šuplíku“ – vždy s nimi pracujte (rozhovor, shrnutí, úprava výuky).

2.6 Postup zavádění změny z pohledu učitele (funkční postupy)

D V rámci uplatňování formativního přístupu s přínosem pro žáky, učitele i zákonné zástupce je užitečné vědomě volit takové postupy, které podporují vnitřní motivaci, porozumění a zodpovědnost za učení, a vyvarovat se postupů, které by mohly dobrý záměr oslabit nebo zcela znehodnotit. V této kapitole se zaměřujeme na oblasti, kde má způsob hodnocení zásadní vliv na kvalitu učení, a nabízíme pohled na to, jaké přístupy se v praxi osvědčují.

1. Smysluplná forma hodnocení
Formativní přístup k hodnocení stojí na konkrétní, popisné zpětné vazbě, která žákům pomáhá porozumět tomu, co se jim daří a jak mohou ve svém učení pokračovat dál. Namísto nahrazování známek symboly (razítka, smajlíky, hvězdičky) je přínosné sdílet informace o procesu učení a dosaženém pokroku. Taková zpětná vazba posiluje vnitřní motivaci, podporuje zodpovědnost za vlastní učení a vede žáky k hlubšímu porozumění.

2. Hodnocení jako podpora učení
Hodnocení má největší efekt tehdy, když slouží učení samotnému, nikoli jako nástroj odměn či sankcí. Popisné výroky zaměřené na práci, postup nebo strategii pomáhají žákům vnímat učení jako smysluplný proces. Učitel tak může oceňovat konkrétní kroky, úsilí a strategie, aniž by hodnocení spojoval s osobním potěšením či zklamáním.

3. Zaměření na učení, nikoli na osobnost žáka
Hodnocení je podporující tehdy, když se soustředí na činnost, proces a výsledky učení, nikoli na osobnostní rysy žáka. Popis konkrétního chování v dané situaci nebo způsobu práce dává žákovi prostor k rozvoji a změně, aniž by zasahoval do jeho sebepojetí. Smyslem školního hodnocení je pomáhat žákům učit se, ne hodnotit jejich osobnost.

4. Respektující komunikace jako základ bezpečného prostředí
Respektující způsob komunikace vytváří bezpečné a důvěryhodné klima, ve kterém se žáci mohou učit otevřeně a bez obav. Všímání si vlastních komunikačních návyků a jejich postupná proměna směrem k respektujícímu vyjadřování pomáhá učiteli budovat vztahy založené na důvěře a spolupráci.

Podpůrná komunikace se vyznačuje tím, že se vyhýbá nálepkování, srovnávání, ironii, křiku, vyhrožování i nevyžádaným radám a místo toho staví na popisu, naslouchání a jasném vyjadřování očekávání.

5. Oddělování hodnocení učení a chování
Pro žáky je velmi přínosné, když dostávají jasnou a srozumitelnou informaci o svém učení. Toho dosáhneme tehdy, když hodnotíme výsledky učení a chování odděleně. Žák tak lépe rozumí tomu, jak si vede v osvojování učiva, a zároveň ví, jaká očekávání se vztahují k chování.

6. Jasná a předem známá kritéria hodnocení
Formativní hodnocení je srozumitelné a spravedlivé tehdy, když jsou kritéria hodnocení jasná, konkrétní a známá předem. Žáci tak vědí, na co se mohou soustředit a co je cílem jejich práce. Stabilní a transparentní kritéria podporují pocit jistoty a umožňují žákům převzít větší odpovědnost za vlastní učení.

7. Konkrétní a popisná zpětná vazba
Kvalitní zpětná vazba pojmenovává konkrétní silné stránky i oblasti pro další rozvoj a nabízí vodítka, jak postupovat dál. Popisný jazyk dává žákům užitečné informace, které mohou ihned využít ve své další práci, a posiluje jejich schopnost učit se z vlastní zkušenosti.

8. Práce s chybou jako součástí učení
Chyba je přirozenou a cennou součástí učebního procesu. Pokud mají žáci prostor chyby objevovat, analyzovat a opravovat sami, rozvíjejí tím svou samostatnost, odvahu i zodpovědnost za učení. Učitel v roli průvodce podporuje hledání řešení a vytváří prostředí, kde se chyb není třeba obávat.

9. Respekt k tempu učení
Každý žák se učí vlastním tempem. Hodnocení, které dává prostor přemýšlení, zkoušení a postupnému porozumění, podporuje hlubší učení a snižuje tlak na výkon. Důraz na proces místo rychlosti pomáhá všem žákům zažívat úspěch a posiluje jejich sebedůvěru.

10. Bezpečné a předvídatelné ověřování učení
Ověřování znalostí má největší přínos tehdy, když je předvídatelné, smysluplné a propojené s učením. Testy a úkoly slouží jako příležitost ukázat porozumění a získat zpětnou vazbu, nikoli jako nástroj nátlaku. Bezpečné prostředí podporuje otevřenost, zvídavost a ochotu učit se. Přepadové testy či zadávání práce „za trest“ naproti tomu vyvolávají v žácích stres a s ním spojené obranné reakce, které učení spíše blokují.

11. Zapojování sebehodnocení a vrstevnického hodnocení
Sebehodnocení a vrstevnické hodnocení jsou cennými nástroji, které posilují autonomii žáků a jejich odpovědnost za učení. Žáci se učí reflektovat svou práci, pojmenovávat pokrok a využívat

spolupráci s ostatními jako zdroj učení. Učitel tím vytváří prostor pro rozvoj kritického myšlení a aktivního přístupu k učení.

2.7 Jak komunikovat se zákonnými zástupci

D

1. Partnerský a respektující přístup

V komunikaci se zákonnými zástupci se osvědčuje partnerský přístup založený na respektu a spolupráci. Takový způsob jednání posiluje důvěru a vytváří prostor pro otevřený dialog i v situacích, kdy se názory školy a rodiny liší.

Respektující komunikace dává jasně najevo, že pohled zákonných zástupců má svou hodnotu a že společným cílem je podpora dítěte. Díky tomu se daří předcházet napětí a budovat dlouhodobě funkční vztah mezi školou a rodinou.

2. Otevřená a srozumitelná komunikace o změně

Pro úspěšné zavádění formativního přístupu je velmi přínosné průběžně a srozumitelně komunikovat se zákonnými zástupci o tom, jak se mění přístup k hodnocení a co si mohou pod pojmem formativní hodnocení konkrétně představit. Dostatek informací pomáhá předcházet nejistotě, frustraci i odporu, které mohou vycházet z vlastních školních zkušeností rodičů.

Opakované vysvětlování smyslu slovního hodnocení a jeho přínosů pomáhá zákonným zástupcům lépe porozumět tomu, že cílem není „zrušení kontroly“, ale hlubší podpora učení jejich dítěte. Zároveň je užitečné otevírat téma rozdílu mezi zaměřením na výkon a podporou samotného učebního procesu.

3. Zaměření na individuální pokrok žáka

Při sdílení informací o učení je přínosné zaměřovat se na individuální pokrok žáka, jeho strategie a způsob práce, nikoli na rychlost, výkon nebo srovnávání s ostatními. Takové informace lépe podporují rozvoj dítěte a pomáhají zákonným zástupcům porozumět tomu, jak se jejich dítě učí a co mu prospívá.

Komunikace o obtížích žáka je nejvíce podporující tehdy, když je vedena formou konkrétních pozorování a popisů situací, nikoli formou kritiky. Sdílení silných stránek spolu s oblastmi, kde žák potřebuje podporu, vytváří bezpečný prostor pro spolupráci mezi školou, rodinou a samotným žákem.

Společné hledání možností, jak dítěti pomoci, posiluje důvěru a podporuje pozitivní vztah žáka ke škole i k učení.

4. Konkrétní a srozumitelné formulace

Zákonní zástupci mohou své dítě účinně podporovat, pokud dostávají konkrétní, jasné a srozumitelné informace o tom, co se daří a na čem je vhodné dále pracovat. Popis konkrétních kroků nebo strategií je mnohem užitečnější než obecná doporučení. Velmi funkční se v tomto ohledu ukazují rozhovory o učení zapojující samotného žáka, například trojstranné schůzky učitele, zákonného zástupce a žáka.

5. Sdílená odpovědnost a nabídka spolupráce

Zákonní zástupci jsou přirozenými partnery školy. Osvědčuje se proto nabízet možnosti spolupráce, nikoli přenášet odpovědnost za učení a výsledky žáka na rodinu. Formulace, které dávají zákonným zástupcům možnost volby a zapojení („Ve škole nyní pracujeme tímto

způsobem, doma můžete dítě podpořit například takto…“), posilují jejich kompetenci a podporují spolupráci bez pocitu tlaku či podřízenosti.

2.8 Postup zavádění z pohledu pedagogického sboru

D **1. Srozumitelná a otevřená komunikace o změně**

Úspěšné zavádění změny vyžaduje jasnou, transparentní a opakovanou komunikaci ze strany vedení školy. Pokud učitelé rozumějí důvodům změny, jejím cílům a konkrétním krokům, mohou ji vnímat jako smysluplnou a potřebnou. Velmi přínosné je představovat principy formativního hodnocení na konkrétních příkladech z praxe a umožnit učitelům postupně si nové přístupy osvojovat. Důležitou součástí tohoto procesu je také vytváření prostoru pro otázky, pochybnosti a sdílení zkušeností. Když učitelé vědí, co se od nich očekává a proč, mohou se se změnou ztotožnit a stát se jejími aktivními nositeli.

2. Spoluvytváření změny a zapojení učitelů

Změna má největší dopad tehdy, když jsou učitelé aktivně zapojeni do jejího plánování a realizace. Možnost podílet se na tvorbě společné vize, diskutovat o směru změny a rozhodovat o konkrétních postupech podporuje pocit smysluplnosti a vlastnictví změny.

Formativní hodnocení se tak nestává administrativním úkolem, ale přirozenou součástí pedagogického myšlení. Jeho podstatou je dlouhodobá proměna pohledu na učení – vnímání chyby jako příležitosti, důraz na pokrok a vedení žáků k převzetí zodpovědnosti za vlastní učení. Tyto principy se nejlépe rozvíjejí v prostředí otevřeného dialogu a spolupráce.

3. Prostor pro sdílení, zkoušení a reflexi

Formativní přístup se rozvíjí postupně a vyžaduje čas na zkoušení, sdílení a reflexi pedagogické praxe. Učitelé potřebují možnost nové postupy vyzkoušet, přizpůsobit je svým žákům a společně reflektovat, co se daří a kde narážejí na obtíže. Pravidelné příležitosti ke sdílení zkušeností s kolegy posilují profesní učení pedagogického sboru a pomáhají ukotvit změnu v každodenní praxi. Prostor pro spolupráci a reflexi je klíčovou podmínkou toho, aby změna měla skutečný dopad na výuku a učení žáků.

4. Respekt k profesní i emoční náročnosti změny

Změna přístupu k hodnocení je nejen metodickou, ale také osobní a profesní výzvou. Osvědčuje se proto vytvářet bezpečné prostředí, ve kterém mohou učitelé otevřeně sdílet své nejistoty, obavy i postupné úspěchy. Pokud škola poskytuje podporu, uznává náročnost procesu a dává učitelům čas na adaptaci, může se formativní hodnocení stát zdrojem profesního růstu a vnitřní motivace.

5. Systematická podpora a další vzdělávání učitelů

Jednorázové školení je vhodným začátkem, skutečné ukotvení změny však podporuje dlouhodobá a systematická podpora učitelů. Průběžné vzdělávání, mentoring, sdílení dobré praxe, kolegiální hospitace či supervize pomáhají učitelům rozvíjet jistotu v nových přístupech a postupně je integrovat do výuky. Díky této podpoře se změna nestává krátkodobým projektem, ale přirozenou součástí kultury školy.

2.9 Postup zavádění z pohledu vedení školy

I **1. Role ředitele při změně kultury hodnocení**

Změna způsobu hodnocení je nejen organizačním krokem, ale především změnou kultury školy. Ředitel je v tomto procesu:

- **nositelem vize** – představuje a srozumitelně vysvětluje smysl změny,
- **průvodcem a podporovatelem týmu** – vnímá obavy, buduje důvěru, hledá opory,
- **koordinátorem konkrétních kroků** – zajišťuje plánování, podporu, komunikaci se zřizovatelem, rodičovskou veřejností, žáky, dalšími partnery,
- **vzorem změny** – přistupuje ke změně věcně, citlivě a s respektem k lidem, tým má šanci ho následovat.

D Ředitel by měl změnu především vnitřně přijmout a umět ji obhájit v různých kontextech – vůči učitelům, žákům, zákonným zástupcům žáků i veřejnosti. Zavádění změny často přináší nejistotu, tlak z různých stran i vnitřní pochybnosti. Klíčové je, aby si ředitel dovolil nebýt dokonalý, současně zůstal konzistentní, otevřený a transparentní.

2. Analýza výchozí situace školy

Změna musí vycházet z reality konkrétní školy. Každá škola má jiné podmínky, historii, tým, zvyklosti i jazyk. Proto je klíčové začít zmapováním výchozí situace s respektem k tomu, co už existuje.

Otázky, které mohou pomoci při **zmapování situace a odhalování silných stránek**:

- Kde a jak se již ve škole využívá formativní přístup? *(např. zpětná vazba místo známky, slovní komentář jako doplněk známky, portfolio, práce s chybou)*
- Kde se objevují prvky kriteriálního nebo slovního hodnocení? *(např. kritéria ve výtvarné výchově, reflexe u projektové výuky)*
- Existuje jednotný jazyk pro hodnocení napříč školou? *(Mluvíme o hodnocení podobným způsobem, nebo každý po svém?)*
- Kde lze ve škole vnímat příklady kolegiální spolupráce, které by mohly podpořit zavádění slovního hodnocení? *(např. výuka s asistentem pedagoga, tandemová výuka, spolupráce mezi začínajícím a zkušeným pedagogem)*
- Jak se ve škole mluví o učení? *(Je běžné sdílet, co se žákům dařilo, co jim pomohlo porozumět? Nebo je spíše reflektováno chování a výkon? Jaké nástroje nebo chvíle umožňují mluvit o tom, jak se žáci učí?)*

V této fázi není cílem hodnotit, zda je přístup „dostatečně pokročilý“, ale společně si uvědomit, na co lze navázat.

Ředitel by neměl vnímat rizika jako problém, ale jako **přirozenou součást změny**, která se dá předvídat, sdílet a postupně rozvolňovat. Už samotné **pojmenování obav** často pomáhá snižovat napětí a posiluje důvěru. Transparentní komunikace, trpělivá facilitace a zapojení pedagogů do řešení konkrétních obav pomáhá změnu ukotvit.

Při plánování změny se vyplatí **zohlednit specifika školy**, například:

- **počet tříd a organizační uspořádání 1. stupně** *(Jak aktuální organizace 1. stupně ovlivňuje možnosti zavádění slovního hodnocení? Je škola malotřídní? Kolik tříd má v ročníku?)*
- **homogenita/heterogenita kolektivu** *(Jsou ve škole stabilní ročníkové týmy, nebo je kolektiv personálně proměnlivý? Jaká je v týmu 1. stupně míra vzájemného sladění? Jakým způsobem ve škole probíhá sdílení mezi ročníky? V jakých situacích dochází k předávání zkušeností napříč třídami?)*
- **poměr začínajících pedagogů a zkušenějších pedagogů, zastoupení pedagogů se zkušeností se slovním hodnocením** *(Zkušenější učitelé mohou přispět jako mentoři, začínající mohou ke změnám přistupovat s menší mírou setrvačnosti, současně však s potřebou opory.)*
- **počet žáků se speciálními vzdělávacími potřebami** *(Změna hodnocení může být u žáků se SVP příležitostí k individualizaci, i když to přináší vyšší nároky na jazyk a formu sdělení.)*
- **přítomnost školního psychologa, školního speciálního pedagoga a dalších odborníků** *(Tito odborníci mohou být přirozenou součástí týmu při nastavování hodnocení a podílet se na zpětné vazbě.)*

I Zohlednění specifik umožní škole zvolit přiměřené tempo změny (v rámci možností vyplývajících ze zákona) a předejít zbytečnému přetížení týmu. Zatímco některé školy zavedou slovní hodnocení ve všech třídách 1. ročníku najednou, jiné mohou zkusit nejprve ve školním roce 2026/27 „pilotáž“ v jedné třídě, a tím usnadnit povinné zavádění v ostatních třídách. Důležité je, aby si škola vytvořila vlastní plán, který bude realistický, srozumitelný a bude ctít její rytmus a hodnoty. **U málotřídní školy** je nutno počítat s tím, že se změna hodnocení v 1. nebo 2. ročníku dotkne celé spojené třídy. Formativní přístup je žádoucí uplatnit u celé třídy, ovšem to, zda budou žáci vyšších ročníků známkováni, je nutno si ve škole ujasnit: možné jsou obě varianty (ano i ne). Logickou možností je i postupný náběh, kdy žáci dříve hodnocení známkou jsou známkováni i nadále. Žáci 1. ročníku hodnocení slovně pak už budou hodnoceni pouze slovně minimálně po celou dobu docházky do spojené třídy, tedy např. do 3. či 4. ročníku.

D **3. Tvorba školní strategie zavádění slovního hodnocení**

Zavádění slovního hodnocení probíhá jako řízený proces, který vyžaduje promyšlené kroky, jasné cíle a prostor pro úpravy. Strategii je třeba vytvářet tak, aby byla realistická, sdílená a reflektovala specifika školy. Pokud se do ní učitelé promítají, je větší šance, že ji budou vnímat jako vlastní, nikoli jako nařízenou „shora“. Doporučené kroky jsou:

a) Vymezit cíl

Cíl by měl být konkrétní, dosažitelný a formulovaný veřejně s ohledem na skutečné podmínky školy. Může být vyjádřen např. takto:

Od září 2027 škola používá ve všech 1. ročnících slovní hodnocení namísto známek.

Od září 2027 jsou učitelé ve všech 1. ročnících schopni pracovat s formativním a kriteriálním přístupem.

Od září 2027 má škola vytvořené vzorové materiály, dohodnutý jazyk hodnocení a nastavené komunikační kanály směrem k zákonným zástupcům žáků.

Od září 2028 škola používá ve všech 1. a 2. ročnících slovní hodnocení namísto známek.

b) Stanovit etapy a časový rámec

Změna je zvládnutelnější, pokud je rozdělena do menších kroků. Ty mohou vypadat například takto:

2026–2027

- zapojení pilotních tříd,
- zanesení možnosti/povinnosti slovního hodnocení v pilotních třídách do školního řádu a školního vzdělávacího programu,
- vytváření příkladů slovního hodnocení; první reflexe a ladění jazyka hodnocení,
- sdílení zkušeností v rámci týmu i v rámci návštěv a stáží ve školách se zkušeností se slovním hodnocením,
- podpora vzdělávání ve formativním přístupu u aktivních pedagogů,
- metodické dny a interní školení,
- zapojení zákonných zástupců žáků formou informačních setkání.

2027–2028

- plošné zavedení slovního hodnocení v 1. ročníku,
- evaluace procesu, získávání zpětné vazby od učitelů, žáků a jejich zákonných zástupců,
- příprava aktualizace dokumentů – slovní hodnocení v 1. a 2. ročníku jako výhradní způsob hodnocení promítnout do kapitol hodnocení výsledků vzdělávání a chování ve školním řádu a ve školním vzdělávacím programu.

2028–2029

- plošné zavedení slovního hodnocení v 1. a 2. ročníku,
- posilování kompetencí v oblasti slovního hodnocení v celém pedagogickém týmu školy,
- dolaďování, sdílení příkladů z praxe,
- evaluace procesu, získávání zpětné vazby od učitelů, žáků a zákonných zástupců žáků,
- diskuse o případném rozšíření slovního hodnocení na další ročníky.

c) Vytvořit vnitřní plán a metodický rámec

Strategie změny by neměla zůstat jen „v hlavě vedení školy“. Doporučuje se vytvořit:

- interní metodický dokument, který popíše východiska, postup, termíny a odpovědnosti,
- plán pedagogického řízení a kontroly, který zahrne i vzdělávání, mentoring, podmínky pro vznik učících se komunit pedagogů, nastavení jejich společného učení a sdílení, včetně vyhodnocování průběhu,
- doplnění ŠVP a školního řádu (části o hodnocení) tak, aby byly změny zakotvené formálně i věcně.

d) Pravidelně revidovat plán

I sebelepší plán bude během realizace potřebovat úpravy. Doporučuje se:

- počítat s tím, že se vše nemusí podařit napoprvé perfektně,
- vytvořit prostor pro reflexi postupu (např. jednou za čtvrtletí na metodickém dnu),

- umožnit úpravu tempa podle aktuální situace ve škole (např. v případě personálních změn nebo vyšší míry nejistoty v týmu).

I **4. Zapojení pedagogického týmu**

Zásadní podmínkou úspěšné změny není pouhé informování pedagogů, ale jejich skutečné zapojení. Změna, která je předkládána jako „hotová“, bývá vnímána jako administrativní tlak. Změna, která vzniká společně, má větší šanci zakořenit. V tomto případě je sice pevně dáno, **co** se má stát, ale v kompetenci každé školy je, **jak** změna konkrétně proběhne. Podporou pedagogů v procesu změny se podrobně zabývá předchozí kapitola.

Změna způsobu hodnocení je úzce propojena s rozvojem profesní identity učitele. Nepostačuje pouze „naučit se novou formu“, je třeba **si osvojit jiný způsob přemýšlení o učení a o hodnocení procesu naplňování očekávaných výsledků učení.** Proto je zásadní vzdělávání učitelů.

Formy profesního učení:

- semináře a webináře **(nabídka NPI ČR, pedagogických fakult, odborníků z praxe);**
- interní a externí mentoring (dlouhodobější spolupráce s kolegou uvnitř školy nebo s externím mentorem z jiné školy či organizace; zaměřeno na individuální podporu při zavádění slovního hodnocení, pozorování výuky, společné plánování a zpětnou vazbu);
- práce s kazuistikami a materiály žáků **(analýza reálných situací a výsledků činnosti žáků, rozbor formativní zpětné vazby);**
- videonahrávky s ukázkami hodnocení **(např. reflexe nad videem z výuky s popisem práce učitele);**
- kolegiální návštěvy, stínování mezi třídami i mezi školami **(pozorování výuky mezi učiteli, sdílená reflexe po hodině, propojování komunit škol).**

D **5. Komunikace se zákonnými zástupci žáků, zřizovateli a veřejností**

Slovní hodnocení se dotýká nejen školního prostředí, ale také **očekávání a představ zákonných zástupců žáků, zřizovatelů i širší veřejnosti.** Úspěšnost zavádění závisí i na tom, jak srozumitelně a důvěryhodně se bude o změně jednat ze strany ředitele a dalších členů vedení školy. Ředitel školy hraje klíčovou roli jako **tlumočník smyslu změny** a zároveň moderátor dialogu s okolím. Jeho cílem je **naslouchat** a **vysvětlovat, nejen** obhajovat. Důležité je komunikovat **jednoduše, srozumitelně, konkrétně**, zdůrazňovat **přínosy** pro žáky.

I **6. Využití dostupné podpory a externích nástrojů**

Ředitel školy se během zavádění změny může opírat o řadu **odborných, metodických i kolegiálních zdrojů**, které mohou školám významně pomoci – ať už ve fázi přípravy, pilotování nebo vyhodnocování změny.

Smyslem této části není vytvořit úplný seznam všech možností, ale připomenout, že **kvalitní podpora už existuje** – a často ji stačí aktivně vyhledat a vhodně propojit s vnitřním plánem školy.

Možnosti podpory:

- **Národní pedagogický institut (NPI ČR)**

Metodické příručky, webináře, doporučené kurzy (např. k formativnímu přístupu, hodnocení, portfoliím), možnost konzultací nebo účasti v síti učících se škol.

- **vzdělávací programy a nabídky pedagogických fakult**

  Cílené kurzy nebo letní školy zaměřené na hodnocení, tvorbu kritérií, sebehodnocení.

- **projektové programy a sítě**

  Např. metodické kabinety a různé organizace působící ve školství

- **vizuální a metodické materiály**

  Infografiky, ukázky vysvědčení, vzorové formulace (např. dostupné přes portály NPI ČR nebo „Vysvědčení JINAK[15]“).

§ **7. Dokumenty a aplikace, které je nutno upravit:**

- Školní řád
- Školní vzdělávací program
- Zvolit formulář vysvědčení pro slovní hodnocení[16]
- Žákovské knížky nebo jejich ekvivalent (prostředek komunikace se zákonnými zástupci)
- Školní matrika, školní informační systém (nastavení, je-li třeba)

I **8. Pravidelná reflexe a vyhodnocování**

Změna bez průběžného reflektování ztrácí smysl a snadno sklouzává k formální aktivitě. **Pravidelné vyhodnocování** pomáhá škole ověřit, zda zavádění slovního hodnocení skutečně naplňuje očekávání – a zároveň posiluje kulturu otevřenosti a učení.

D Reflexe by měla být vnímána **jako součást procesu, nikoli jako kontrola.** Pokud se zpětná vazba sbírá systematicky a s respektem, stává se zdrojem energie a zlepšení. **Doporučuje se:**

- **nastavit systém sledování pokroku:**

  Například formou každoroční **sebehodnotící zprávy školy** či zprávy týmu 1. stupně, kde se pojmenuje, co se podařilo, co potřebuje doladit a co se plánuje pro další rok.

- **sbírat zpětnou vazbu od učitelů, žáků a jejich zákonných zástupců:**

  Může jít o anonymní dotazníky, řízené rozhovory, sdílené dokumenty či společné reflexe na metodických setkáních.
  U žáků se doporučuje zvolit jednoduchou a věku přiměřenou formu (např. reflexní list, nástěnka „Co mi pomáhá se učit“).

- **mluvit otevřeně o tom, co se daří i nedaří:**

[15] https://vysvedcenijinak.ped.muni.cz/
[16] Formulář 1.4 a 1.5 z Přílohy č. 1 a všechny formuláře z Přílohy č. 1a vyhlášky č. 3/2015 Sb., o některých dokladech o vzdělání

Otevřenost snižuje stres a zvyšuje důvěru v týmu. Selhání není chyba. Je to zdroj učení – pokud se s ním pracuje kultivovaně.

- **upravit plán podle reálných potřeb školy:**

  Reflexe má smysl jen tehdy, když na ni navazuje **živý proces úprav**.

I **Shrnutí principů úspěšné změny**
Změna způsobu hodnocení je více než administrativní krok – je to postupná proměna kultury školy. Úspěch nezávisí jen na dokumentech a metodikách, ale především na postojích lidí, na důvěře v týmu a na schopnosti školy učit se spolu se žáky.

2.10 Využití generativní umělé inteligence k podpoře formativního přístupu

I **1. Úvod – Co je generativní umělá inteligence (GenAI)**
Digitální technologie se vyvíjejí velmi rychle a spolu s nimi i nástroje umělé inteligence. GenAI, například chatovací aplikace, může pedagogům ulehčit mnoho práce spojené s hodnocením žáků. Pomáhá s formulací cílů učení, tvorbou hodnotících kritérií a sebehodnotících škál pro žáky, s psaním slovního hodnocení i zpětné vazby atd. GenAI šetří čas a umožňuje učiteli více se věnovat žákům.

2. Co přináší GenAI do oblasti formativního přístupu a slovního hodnocení
Umělá inteligence dokáže zjednodušit opakující se úkoly, tím učiteli šetří čas i energii. Učitel se může více soustředit na individuální podporu žáků. Chatbot umí také rychle navrhnout úpravy zadání nebo hodnocení pro různé úrovně žáků, včetně žáků se SVP. Pomáhá třídit informace, hledat souvislosti a navrhovat vhodné formulace.

§ **3. GenAI nezastupuje učitele, je to vhodný nástroj pro usnadnění práce**

GenAI může být dobrým pomocníkem, ale rozhodující slovo musí mít vždy učitel. Je důležité, aby každý text vytvořený pomocí AI zkontroloval a upravil podle potřeby – především kvůli přesnosti, srozumitelnosti a vhodnému tónu textu. Učitelova empatie, zkušenost a cit pro žáka jsou nenahraditelné.

D **4. Jak pracovat s chatbotem při formativním hodnocení**
Smysluplné využití GenAI vychází z prvků formativního hodnocení: stanovení cíle, určení kritérií, sebehodnocení a zpětná vazba. Základem všeho je dobře napsaný vzdělávací cíl.

I **Formulace vzdělávacího cíle**
Chatbot může pedagogovi pomoci vytvořit jasný, smysluplný a přiměřený cíl. Do zadání stačí uvést předmět, ročník, očekávaný výsledek učení a konkrétní téma. GenAI poté nabídne návrh formulace cíle, který odpovídá věku a schopnostem žáků, je konkrétní, ověřitelný a vyjádřený pozitivním jazykem. Kromě toho může chatbot poskytnout i několik variant podle různé úrovně náročnosti nebo navrhnout, jak cíl se žáky sdílet, tak aby mu rozuměli a dokázali se s ním ztotožnit.

Můžete vyzkoušet konkrétního AI asistenta v ChatGPT: https://chatveskole.cz/databaze-promptu/formulace-vyukoveho-cile-2/

Formulace kritérií hodnocení

Z cíle lze s pomocí GenAI odvodit konkrétní a žákům srozumitelná kritéria, která jasně popisují, co má žák zvládnout, jak vypadá kvalitní výkon a podle čeho to pedagog pozná. Chatbot může pedagogovi nabídnout několik návrhů těchto kritérií podle různé úrovně obtížnosti nebo podle vzdělávacích potřeb žáků. Umí také pomoci s formulacemi, které jsou pozitivní, motivační a přístupné žákům, aby lépe rozuměli, co se od nich očekává.

Můžete vyzkoušet konkrétního AI asistenta v ChatGPT: https://chatveskole.cz/databaze-promptu/formulace-kriterii-hodnoceni/

Škály sebehodnocení pro žáky

Sebehodnocení pomáhá žákům převzít odpovědnost za vlastní učení. Chatbot dokáže převést kritéria do čtyř jasných popisů výkonu, například na základě přístupu Vysvědčení JINAK – škály JČTÚ (Ještě neosvojeno – Částečně osvojeno – Téměř osvojeno – Úplně osvojeno). Popisy jsou pozitivní a pomáhají žákům pochopit, kde se právě nacházejí.

Můžete vyzkoušet konkrétního AI asistenta v ChatGPT: https://chatveskole.cz/databaze-promptu/vytvareni-sebehodnotici-skaly-pro-zaky/

Tvorba návrhu slovního hodnocení

Psaní slovního hodnocení je časově náročné a vyžaduje soustředění i cit pro konkrétní žáky. Chatbot může učiteli pomoci vytvořit první návrh textu na základě informací o pokroku žáka, jeho silných stránkách, obtížích nebo přístupu k učení. Umí také navrhnout různé varianty tónu – například formální pro vysvědčení nebo přátelštější pro průběžnou zpětnou vazbu. Chatbot dokáže text přizpůsobit i věku žáka nebo konkrétní situaci (např. pochvala, povzbuzení, návrh dalšího kroku). **Vždy je nutné, aby pedagog text zkontroloval, doplnil konkrétní příklady z praxe a upravil podle svého uvážení tak, aby vyzněl přirozeně a odpovídal osobnosti žáka.**

Můžete vyzkoušet konkrétního AI asistenta v ChatGPT:
https://chatveskole.cz/databaze-promptu/generovani-slovniho-hodnoceni/

5. Využití v praxi – Integrace GenAI do cyklu formativního hodnocení
Od tematického plánu ke kritériím hodnocení

Využití GenAI může začít už při samotném plánování výuky. Doporučuje se pracovat s týdenními nebo měsíčními plány, které žákům přinášejí pocit jistoty a pomáhají jim lépe se zorientovat v učivu. Z OV/OVU v ŠVP pomůže GenAI pedagogovi vytvořit jasný a kompetenčně zaměřený výukový cíl pro daný tematický celek.

Jakmile je hlavní cíl v souladu s ŠVP stanoven, může pedagog s pomocí GenAI snadno tvořit dílčí cíle pro jednotlivé aktivity nebo vyučovací bloky. Následně mu pomůže vygenerovat konkrétní, srozumitelná a měřitelná kritéria hodnocení, která jsou pochopitelná jak pro pedagoga, tak pro žáky. Tato kritéria lze převést i do podoby, která je přiměřená věku žáků – například do mapy učebního pokroku, kterou mohou žáci sledovat ve třídě na nástěnce.

Tvorba sebehodnotících škál a sběr důkazů

Aby se žáci mohli aktivně zapojit do hodnocení, potřebují umět přemýšlet o vlastním pokroku. GenAI pomáhá vytvářet sebehodnotící škály, které vycházejí z konkrétních kritérií. Umí převést obecné formulace do čtyř jasných a pozitivně vyjádřených úrovní výkonu, které jsou pochopitelné i pro nejmladší žáky a vyhýbají se podobě známkování.

V praxi se tyto škály často využívají ve formě výstupních lístků (tzv. exitek nebo propustek), které žáci vyplňují na konci aktivity nebo vyučování. Výstupní lístek pomáhá učiteli rychle zjistit, jak žáci porozuměli osvojovanému obsahu, zároveň rozvíjí jejich schopnost sebereflexe. Slouží také ke sběru důkazů o učení. Kromě sebehodnocení podle škály lze lístky doplnit o otevřené otázky či prostor pro komentář pedagoga.

Generování návrhu slovního hodnocení pomocí GenAI

Výstupní lístky a další podklady představují cenné důkazy o pokroku žáka. Tyto materiály – včetně sebehodnotících škál a komentářů učitele – lze jednoduše digitalizovat. Pedagog může například vyfotit vyplněné propustky nebo uložit tematické plány s cíli a kritérii a nahrát je do chatbota.

Chatbot pak dokáže tato data zpracovat a vytvořit návrh strukturovaného a motivačního textu slovního hodnocení nebo zpětné vazby. Do textu automaticky zapojí informace o silných stránkách, obtížích, pokroku i doporučeních pro další rozvoj. GenAI tak převádí data do srozumitelného jazyka, který vystihuje individuální cestu žáka a ukazuje jeho posun i další možnosti zlepšení.

§ **6. Bezpečnost dat**

Při práci s AI je nesmírně důležité chránit osobní údaje žáků. Používejte jen kódy nebo přezdívky a **vyhýbejte se jakýmkoli údajům, podle nichž by bylo možné žáka identifikovat**. Tuto zdánlivou „maličkost“ nelze v žádném případě podcenit!

D **7. Závěrečná doporučení**

GenAI může být velkým pomocníkem při hodnocení. Aby ji bylo možné využít naplno, je potřeba rozvíjet vlastní dovednosti v oblasti formativního přístupu – především psaní cílů, práci s kritérii a sběr důkazů o učení.

Ukázky vysvědčení

V této části doporučení najdete několik ukázek vysvědčení se slovním či kriteriálním hodnocením. Je však třeba mít na paměti, že změna formy vysvědčení nemůže být to jediné, co se ve škole změní. Vysvědčení je pouze pomyslnou „třešničkou na dortu“, daleko důležitější je to, co se děje každý den ve třídě. Právě tam se ve skutečnosti rozhoduje o tom, jaký vztah ke vzdělávání si mladí lidé osvojí.

1. Ukázka slovního hodnocení na vysvědčení v 1. ročníku v 1. pololetí:

Milá Eliško,

máš za sebou 1. pololetí 1. ročníku a poprvé dostáváš vysvědčení se slovním hodnocením. V naší třídě se podílíš na vytváření bezpečného prostředí. S respektem přistupuješ ke svým spolužákům, dokážeš prosadit svůj názor a poskytuješ prostor i ostatním, aby se mohli vyjádřit. Zapojuješ se do činností v hodinách, nejraději pracuješ ve dvojici, nevadí Ti ale ani pracovat samostatně.

Český jazyk

Bez potíží poznáš a čteš písmena, slabiky a slova. Správně vyslovuješ všechny hlásky, rozlišíš dlouhé a krátké samohlásky. Vždy respektuješ základní komunikační pravidla v rozhovoru. Na základě vlastních zážitků s malou dopomocí tvoříš krátký mluvený projev. Dokážeš vyprávět krátký příběh podle seřazené obrázkové osnovy. Téměř vždy dokážeš stručně svými slovy shrnout krátký příběh, který jsi slyšela, a vyjádříš vlastní pocity z příběhu. Někdy Ti však přitom z příběhu uteče to podstatné, zkus častěji vyprávět příběhy svým rodičům nebo kamarádům. Bez potíží užíváš správné gramatické tvary slov ve svém mluveném projevu. Samostatně zvládáš základní návyky spojené se psaním. Obvykle píšeš správné tvary písmen a číslic, správně spojuješ písmena i slabiky. Zkus být pečlivější při psaní písmen, například *p* nebo *l*. Většinou dokážeš porovnat významy slov a roztřídit je do skupin.

Matematika

S menšími obtížemi počítáš předměty po jedné od 0 do 12, s dopomocí řešíš jednodušší slovní úlohy. Zkus častěji počítat různé předměty, hračky nebo zvířátka, která uvidíš. Pokud si nejsi jistá s řešením slovní úlohy, neostýchej se požádat učitele nebo kamaráda o vysvětlení. Jakmile si místo věcí představíš správná čísla, obvykle Ti už nedělá problém úlohu vyřešit.

Většinou seřadíš čísla podle posloupnosti a doplníš číselnou řadu. Bez potíží přečteš, zapíšeš a porovnáš čísla 0–12, pracuješ s pojmy větší, menší s využitím číselné osy. Správně vyznačíš číslo na číselné ose. Téměř vždy ukážeš posloupnost čísel na číselné ose a používáš správně pojmy za, před, mezi. Samostatně poznáš čtverec, trojúhelník, obdélník a kruh. Pomocí pojmů větší, menší, kratší a delší bezpečně porovnáš a odhadneš jejich velikost.

Prvouka

Samostatně zakreslíš do plánku naší třídy místo, kde sedíš, snadno se orientuješ v místě naší školy. Bezpečně přecházíš silnici a dodržuješ základní pravidla bezpečného chování na ulici. Vždy jednáš tak, abys neohrožovala zdraví své ani ostatních. Bez potíží pojmenuješ členy rodiny a popíšeš jejich úlohy a role. Oslovuješ spolužáky jménem a dodržuješ zásady bezpečného soužití ve třídě. Správně pojmenuješ dny v týdnu. Přesně pojmenuješ části dne, činnosti v průběhu dne, vhodně používáš pojmy ráno, dopoledne, poledne, odpoledne a večer. S jistotou pojmenuješ a stručně popíšeš roční období, dokážeš popsat změny počasí. Výstižně popíšeš svůj denní režim, svými slovy vyjádříš své základní hygienické návyky, bezpečně víš, jaké jídlo a pití je dobré pro Tvé zdraví. Oceňuji, že tyto věci ráda vysvětluješ i kamarádům.

Anglický jazyk

Obvykle rozumíš jednoduchým pokynům a otázkám v angličtině a dokážeš na ně reagovat. Podle obrázků téměř vždy správně pochopíš význam slov a jednoduchých vět týkajících se témat, kterými se v hodinách zabýváme. Se správnou výslovností opakuješ slova i delší slovní spojení. Umíš několik anglických říkadel a písniček. Netrap se tím, že ještě některým anglickým slovům nerozumíš; na to máš ještě spoustu času. Nezávoď s ostatními, trpělivě a v klidu poslouchej a úspěch se jistě dostaví.

Hudební výchova

Zpíváš čistě jednohlasé písně, provádíš hlasová a dechová cvičení. Podle poslechu rozlišíš ukolébavku a vánoční koledu, poznáš také českou hymnu. Vytleskáš rytmus, rytmizuješ říkadla a jednoduché texty. Rozlišíš a dokážeš pojmenovat několik hudebních nástrojů. Využíváš hudební nástroje k doprovodné hře. Baví Tě zpěv s kytarou.

Výtvarná výchova

Rozpoznáš základní barvy a kontrast mezi nimi. Volně výtvarně ztvárníš svět kolem Tebe a spontánně kreslíš, maluješ a modeluješ. V oblibě máš vodové barvy.

Pracovní činnosti

Pracuješ různými způsoby s papírem, třídíš a dotváříš přírodní materiál, tvoříš z modelíny podle své představy, vyrábíš jednoduché výrobky podle předlohy. Ráda vystřihuješ z papíru.

Tělesná výchova

Cvičíš jednoduché cviky pro správné držení těla. Provádíš samostatně i ve skupině jednoduché cviky, rozvíjíš rychlost, vytrvalost, sílu, pohyblivost a koordinaci. Dokážeš předvést jednoduchá rytmická cvičení podle hudby. Baví Tě kolektivní hry a honičky.

2. Ukázka kriteriálního hodnocení na vysvědčení v 1. ročníku v 1. pololetí

Milá Eliško,
máš za sebou 1. pololetí 1. ročníku a poprvé dostáváš vysvědčení se slovním hodnocením. V naší třídě se podílíš na vytváření bezpečného prostředí. S respektem přistupuješ ke svým spolužákům, dokážeš prosadit svůj názor a poskytuješ prostor i ostatním, aby se mohli vyjádřit. Zapojuješ se do činností v hodinách, nejraději pracuješ ve dvojici, nevadí ti ale ani pracovat samostatně.

Český jazyk	**Míra osvojení** zatím ne;	spíše ne;	spíše ano;	ano
Poznáš a přečteš písmena, slabiky a slova	>	>		
Správně vyslovuješ hlásky	>	>	>	
Odlišuješ dlouhé a krátké samohlásky	>	>	>	
Respektuješ základní komunikační pravidla v rozhovoru	>	>	>	
Dokážeš vyprávět krátký příběh ze svého života	>	>		
Seřadíš části obrázkové osnovy a vyprávíš podle nich příběh	>	>	>	
Shrneš krátký příběh a vyjádříš své pocity z příběhu	>	>		
Používáš v mluveném projevu správné tvary slov	>	>	>	
Zvládáš základní hygienické návyky spojené se psaním	>	>	>	
Píšeš správné tvary písmen a číslic, správně spojuješ písmena i slabiky	>	>	>	
Porovnáš významy slov a roztřídíš slova do skupin podle významu	>	>	>	>
Slovní komentář: Když vyprávíš příběh svými slovy, někdy Ti uteče to podstatné. Zkus častěji vyprávět příběhy svým rodičům nebo kamarádům. Buď také trochu pečlivější při psaní písmen, například *p* nebo *l*.				

Matematika	**Míra osvojení** zatím ne;	spíše ne;	spíše ano;	ano
Počítáš předměty v souboru po jedné od 0 do 12	>	>	>	
Vyřešíš jednoduché slovní úlohy	>			
Přečteš, zapíšeš a porovnáš čísla 0–12, pracuješ s pojmy větší, menší s využitím číselné osy	>			
Znázorníš číslo na číselné ose	>	>		
Ukážeš posloupnost čísel na číselné ose, používáš správně pojmy za, před, mezi	>			

Seřadíš čísla podle posloupnosti, doplníš číselnou řadu	>	>		
Poznáš čtverec, trojúhelník, obdélník a kruh	>	>	>	>
Pomocí pojmů větší, menší, kratší a delší porovnáš a odhadneš velikost rovinných útvarů	>	>	>	
Slovní komentář: Doma nebo na výletě počítej různé předměty, hračky nebo zvířátka, která uvidíš. Zatím Tě trochu trápí slovní úlohy. Pokud si nejsi jistá s řešením, neostýchej se požádat učitele nebo kamaráda o vysvětlení. Jakmile si místo věcí představíš správná čísla, obvykle Ti už nedělá problém úlohu vyřešit.				

Prvouka	**Míra osvojení** zatím ne;	spíše ne;	spíše ano;	ano
Zakreslíš do náčrtu třídy místo, kde sedíš	>	>	>	
Orientuješ se v místě školy	>	>	>	>
Uplatňuješ základní pravidla bezpečného chování účastníků silničního provozu	>	>	>	
Pojmenuješ členy rodiny a popíšeš jejich úlohy a role	>	>	>	>
Oslovuješ spolužáky jménem a dodržuješ zásady bezpečného soužití ve třídě	>	>	>	
Pojmenuješ všechny dny v týdnu	>	>	>	
Pojmenuješ části dne a činnosti dne, vhodně používáš pojmy ráno, dopoledne, poledne, odpoledne a večer	>	>	>	
Pojmenuješ a charakterizuješ roční období, popíšeš změny počasí, které pozoruješ	>	>	>	>
Popíšeš svůj denní režim, základní hygienické návyky a rozlišuješ zdravou a nezdravou výživu	>	>	>	>
Slovní komentář: Prvouka Tě velmi baví. To, co se naučíš, umíš také použít ve svém životě a velmi ráda tyto věci vysvětluješ i kamarádům.				

Anglický jazyk	**Míra osvojení** zatím ne;	spíše ne;	spíše ano;	ano
Rozumíš jednoduchým pokynům a otázkám učitele, které jsou sdělovány pomalu, a reaguješ na ně	>			
Rozumíš slovům a jednoduchým větám týkajícím se osvojovaných témat, pokud máš k dispozici obrázky	>	>		
Opakuješ slova a použiješ je ve slovních spojeních	>	>		
Reprodukuješ říkadla a jednoduché písně	>	>	>	
Slovní komentář: Netrap se tím, že ještě některým anglickým slovům nerozumíš; pozorně poslouchej a pozoruj, co se ve třídě děje. Buď trpělivá a úspěch se jistě dostaví.				

Hudební výchova	**Míra osvojení** zatím ne;	spíše ne;	spíše ano;	ano
Zpíváš čistě jednohlasé písně	>	>	>	
Provádíš hlasová a dechová cvičení	>	>	>	>
Rozpoznáš různé skladby (ukolébavku, vánoční koledu a hymnu ČR)	>	>	>	
Vytleskáš rytmus	>	>	>	
Využíváš hudební nástroje k doprovodné hře	>	>	>	
Pojmenuješ hudební nástroje	>	>	>	

Slovní komentář: Oceňuji Tvůj přístup, je vidět, že máš o hudební výchovu skutečný zájem.

Výtvarná výchova	**Míra osvojení** zatím ne;	spíše ne;	spíše ano;	ano
Rozeznáš základní barvy a barevný kontrast	>	>	>	>
Volně výtvarně ztvárníš okolní svět	>	>	>	>
Kreslíš, maluješ a modeluješ	>	>	>	>
Slovní komentář: V oblibě máš vodové barvy.				

Tělesná výchova **Očekávané výsledky učení**	**Míra osvojení** zatím ne;	spíše ne;	spíše ano;	ano
Znáš a cvičíš jednoduché cviky pro správné držení těla	>	>	>	>
Provedeš samostatně i ve skupině jednoduché cviky	>	>	>	>
Rozvíjíš rychlost, vytrvalost, sílu, pohyblivost i koordinaci	>	>	>	
Předvedeš jednoduchá rytmická cvičení podle hudby	>	>	>	
Hraješ kolektivní hry	>	>	>	>
Slovní komentář: Baví Tě zejména kolektivní hry a honičky.				

Pracovní činnosti **Očekávané výsledky učení**	**Míra osvojení** zatím ne;	spíše ne;	spíše ano;	ano
Vystřihuješ, trháš, lepíš a skládáš papír	>	>	>	
Třídíš a dotváříš přírodní materiál	>	>	>	>
Tvoříš z modelíny	>	>	>	>
Vyrobíš jednoduché výrobky podle předlohy	>	>	>	
Slovní komentář: Velmi ráda vystřihuješ z papíru, buď ale pečlivější.				

Slovníček vybraných pojmů

- **FORMATIVNÍ PŘÍSTUP** je způsob výuky, při kterém učitel průběžně pomáhá žákům zlepšovat se tím, že jim dává srozumitelnou zpětnou vazbu a vede je k samostatnému přemýšlení o vlastním učení. Klíčovou součástí formativního přístupu je **FORMATIVNÍ HODNOCENÍ,** které má obvykle tyto fáze:
  - Stanovení cílů učení („Kam směřuji?“),
  - Získávání a interpretace důkazů o učení, pedagogické diagnostikování („Kde jsem?“),
  - Poskytnutí popisné zpětné vazby, včetně vymezení dalšího směřování („Jak dál?“).

  Formativní hodnocení vede k průběžné úpravě výuky ze strany učitele i žáka, jejímž výsledkem je pokrok (formativní efekt).
  Formativní přístup podporuje rovněž sebehodnocení a vrstevnické hodnocení.
- **GENERATIVNÍ UMĚLÁ INTELIGENCE (GenAI)** je typ umělé inteligence, který dokáže **vytvářet nový obsah** (například text, obrázky, hudbu, video…) na základě dat, na kterých byl natrénován, a konkrétního zadání.
- **CHATBOT** je program (často využívající umělou inteligenci), který dokáže komunikovat s uživatelem podobně jako člověk.
- **KRITÉRIUM** je znak nebo měřítko, podle kterého hodnotíme, jak dobře někdo něco udělal. Ve vzdělávání znamená kritérium konkrétní popis výkonu nebo výsledku učení.

- **KRITERIÁLNÍ HODNOCENÍ** je způsob, jak hodnotit práci žáků podle předem daných a jasně stanovených kritérií. Díky tomu žáci vědí, co se od nich očekává, co mají splnit a co zlepšit. Hodnocení je tak spravedlivější a srozumitelnější.
- **METAKOGNITIVNÍ DOVEDNOSTI** jsou schopnosti, díky kterým člověk přemýšlí o tom, jak se učí. Jinými slovy, jde o to, že člověk umí přemýšlet o svém myšlení a učení – například si klade otázky jako: *Rozumím tomu? Co mi pomáhá si to zapamatovat? Co bych měl udělat jinak?*
- **NENÁSILNÁ KOMUNIKACE** je způsob, jak mluvit a naslouchat tak, aby se lidé lépe chápali a řešili spory bez hádek a obviňování. Zaměřuje se na to, co kdo cítí, co potřebuje a jak to může říct druhému s respektem.
- **POPISNÝ JAZYK** se snaží co nejobjektivněji zachytit skutečnost, bez přidávání osobních názorů, emocí nebo hodnocení. Typické rysy: neutrální, věcná slova, konkrétní popis faktů, snaha být nezaujatý, popisuje, co se stalo. Popisný jazyk je vhodným jazykem pro slovní hodnocení.
- V kontrastu k tomu **HODNOTÍCÍ JAZYK** vyjadřuje **hodnocení, postoj nebo emoce mluvčího.** Nejde tedy jen o popis, ale o vyjádření názoru. Typické rysy: vyjadřování subjektivního názoru, emocionálně zabarvená slova, pozitivní nebo negativní přídavná jména. Hodnotící jazyk není vhodný pro slovní hodnocení.
- **ZPĚTNÁ VAZBA** je informace o tom, jak jsme něco udělali. Pomáhá nám pochopit, co se nám povedlo, co můžeme zlepšit a jak na to. Ve škole ji dává učitel žákům, ale může probíhat i mezi žáky navzájem nebo od žáka směrem k učiteli.